

اوشودوم ها اوشودوم قوشماجالارينا بير باخيش

موسي هريسي نژاد «هريسي»

سوز ابتدا به ساكن او لماسين دئمهلىيم، مجوس آذركىوان اول شاه عباسين چاغداشى، شيخ اشرافين مجدد فلسفه مجوسىت او لمادا آثارينا آرخالاناق، اسلام، مجوس، مسيح، مزدك، مانى، يهود، بودا طريقتلرىندەن فايدالانىب قاتىشىدىرمادان بير آيىن تۈرەتىدە كى آذركىوان آدلاندى، حال بىلە اولالى اۆزوندەن بير لغتلىرە دانىشىق و يازى اوچون مبدع اوْلۇدۇ، ضىمنا مەباباد آدىلى بىر مجعلو يېغمىرى خىال عالمىنده وجودە گتىردى، عرب، ترك، فارس بويوسۇزلوغا تنفر گؤستەرمەدە آثارىن و افكارىنин تراوشۇن آذركىوان و مجعلو آذريان و آذرى و مجعلو دساتير و آدلاندىرىيلار و قويىمدىيلار ادبىياتلارينا قارىشسىن، او باشارىقلى تفرقه عاملى بىر عەدە مرىدىلريلە كى فرزانە بەرام - فرشاد او غلو بىرىدىر هندوستانە سارى فساد توخومون سېمگە يوللاندىلار

آذركىوانين يانشاقلارين اخىر زاماندا مير قاسم او غلو كىروي بىر آز او يان بويان ائديب گوپىشىينه گتىرمەدە آدین پاك دين قۇيدۇ، او نون كىمي گؤددە كىيمى گوپەنسىز لغتلىر و جملەلر وجودە گتىردى و آذربايغان توركىجەسىنин كوكون داندى، اصيل اوغوز و تورك تۈرەمىسى او لان آذربايغان خالقىنин آدین آذرى و اصيل قدىم توركى دىلىرىن آذرى يارىم دىل آدلاندىرىدى و او تانمادى دئىي صفوىيلار و قىزىل باش ئىللرى آذربايغان خالقىنин آذرى لهجەلىرىن كى فارس دىلىنىن قول بوداغلارىندان ايدى توركە چۈورىدورلۇر آيرى مقالىلدە و كتابلاردا بويانشاقلارين ترهات او لماقلارين آيدىن لاشدىرمىشام بو مقالدا بو قوشماجالارا آز باخىشا قناعت او لونور

اوشودوم ها اوشودوم داغدان آلمَا داشىديم

آلماچىغىمىي آدىلار منى ظولما سالدىلار

من ظولمودان بىزارام دەرين قويو قازارام

دەرين قويو بىش گىچى هانى بونون ائركىجي

ائركىج قازاندا قاينار قىبرقا باقدا اوينار

قىبر گىتىدى او دونا قارقى باتىدى بودونا

قارقى دىبىل قەميشىدى بئش بارماقى گوموشدى

گوموشو وئردىم تاتا تات منه داري وئردى

دارينى سېدىم قوشما قوش منه قانات وئردى

قاناتلاندىم اوچماغا حاق قاپوسون آچماغا

حاق قاپوسو طاغلىدىر كىلىدى ساپا باغلىدىر

كىلىد دوه بۇ يۇندا دوه گىلان يو لوندا

گىلان يولو سولودور سودا باليق دولودو

مئشلیکدیر سر به سر ایچینده میمون گمزه

میمونون بالالاری آج با سوسوز ساپ ساری

منی گورجک آغلادی غم غصه‌دن دیغلا‌دی

اور هیمی داغلا‌دی تومانینا قیقلادی

تومانی ده‌لیک ده‌لیک قورباغا بولیک - بولیک

قورباغانی حاقلا‌دیم حسن بیگه ساخلا‌دیم

حسن بیگین آتی وار باتمان پاریم گؤتی وار

آرپا وئر آت کیشنه‌سین سوموگی آت ایت دیشله‌سین

بو قوشماجالار بوْیاتی وزنینده صفوی سلسه‌سین شکیلانمه‌سیندن و قیزیل باشلاردان قاباق تورک اتلرینین خصوصدا آذربایجان خالقینین او شاقلا‌رینین دوداقلا‌رینین قونچا‌جاغی اوستونه صبا بئلی تک دوداق قویاراق گولومسو نمه‌لرینه و گول‌لنمه‌لرینه سبب او لموشدو‌لار اخیر قرن ده استثمار عامل‌لری اتل متل تو توله لریله بو قوشماجالارین بازارینین رونقین آزادان آپارمادا تلویزیون برنامه‌لریده کوکلرینه بالتا وور ماقدادیلار بیر طرفندن او ز ساتغین لارمیزین قیرمیزی‌لیغی بیر حدده چاتیب‌دیرکی بالالاری، آنالارین دیلینه عاق ائتمکده‌دیلر، خلاق المعانی شروانلو خاقانی دئمیش‌کن فرزند عاق ریش پدر گیرد ابتدا فحل نبهره به مادر برد نخست بو رویه ابتردی، ایت حورسده‌ده کروان گچه‌جکدیر و قیش چیخاچاق، اوزو قارالیق کؤموره فالاجاقدیر او توز بئش میلیون حدودیندا آذربایجان تورک تبار خالقی دیلین و اصیل ادبیاتین و هویتین دیری ساخلا‌بیب و ساخلا‌یاجاقدیر فضولي‌لر، قوْسی خطائی‌لر، سید حمزه نگاری‌لر، دلریش‌لر، قمری‌لر، صابرلر و هارایینا - هارای وئرەن شهریارین هارایینا - هارای وئرەنلرین کؤکی کسیلمیه‌جکدیر سوْز بورا چاتیشاندا يازیلان قوْشمماجالارین شان نزولون و هارادان الهمالنالارین آبیدین لاشدیرمالییام امیر تیمور یوروشوندان سونرا شیعه مذهب قارا قویونلۇ تورکمانلار قدرت تامادا بیلکلری قارا یوسف منظم بیر قوشون وجوده گتیریب آذربایجاندا سلطنت بساطین شکیلاندیردی و استقلالینا موفق اولدو، حروفی‌لر، قرآنی تورکیه چۈورور توروردی اوْنی گۆزەل لەنھىلە او خودو یوسف صدیق شاه کامران خواند قرآن را به ترکی روان بو قره یوسف اوغلو قره قویونلۇ جەناشە او بالمنظفر تبریزی پايتخت ائدەرەك گؤئی مسجیدین بناسین قویدی، فلات ایران او ز یئرینده او زگە ائلکەملەر و عراق عرب و عجمەدە مسلط اولدو فتوحاتی نین غنیمتلىرینه آرخالانمادا تبریز خالقینین يوکون یونگول‌لەدیب او زونه ملي وجەه قازانمیشدى

هجري قمریده سنتی مذهب آق قویونلۇ او زون حسن ايله دۇووش میدانیندا قضا و قدرین نقشى سبب او لمادا غير متربقه حالدا باشى بىنىندەن آيرىلدى، او زون حسن اونون تختىنە تبریزدە تکىمەندى و صاحب الامر میدانىدا حسن پادشاه مسجیدىنین بناسين قوْيدۇ

تبریز خالقینین او زون حسن گورھىسى گۈزلىي يوْخۇ، بير طرفندە جەناشاهىن باجادان دوشىمە حالدا بساطىن داغىلاماسىنداڭ كى آذربايغان اعادە حىثىت سببى ايدي، چوخ متأسف ايديلر، بو حادىھلرین وجوده گلمەسى ذكر او لونان قوشماجالارین وجوده گلمەسىنە سبب او لموشلار

خیالا بئله گلمەسىن کى صفوی‌لردن قاباق بو آذربایجان تورکجه‌سیله قوشولان قوشماجالارین او عصىرده تازالىغي وارمیش تا موھوم خیالدا مرور زامانا صىردهن آھورامزدا نطفمىسى و شىكىدەن اھرىمن نطفەسىن شکیلاندیرەنلر، ھابئله تخيل عالمىنده مين ايل قاباق ایران ويچ ده بير چاي ساحلينىدە ساق طرفده او لىنجى ئوكوزى نظام عالم

تکوینده اۆکوز يوخدو داناني انسان بورار اۆکوز ائلر سوْل طرفده انسان يارادانلار و اۆکوز بوليله تبركا اوزلرين يووانلار، مين ايل آهورامزدا قارقىشلا اهريمن هوشا آپارانلار، ديدلري اوْنون هوشدان آيىلماغىنا مشوق بىلن لر و دىشى ديو جەي نىن باشىن اھرىمنه اوپدورەنلر، تا دىناني فساد و پىسىلىكلىلە دوْلۇرسۇن، تۈركلەرین اناھيتا آدلى رب النوغىلەرین سولارىن تانرىسىي فرض ائدەنلر، و ان بىرىنجى شرك تۈرەدن ئۇنىت فلسفسىن و جەھەندىرەمكەن خاطر شىخ اشرافىن بو بارەدە ياشاقلارين گۈي شىئى يىنلر، ئۇنىتىن معناسىن بىر بىلەن لر و باشىنا توحد غسلىي تۈكىنلر و دىبىن لر ایران باستان اساطيرىنده هېچ وجىليلە مفهوم دوگانەپرسىي يوخدو، اىكى ياخشى و پىس اصل مطروحىر و زندىقى پاكلو باشا چىخاردىب و اوْدو يئر اوزوندە آهورامزدا يە خليفە سانانلار و آتشكەدە معبدلىرى اوْلان گۇرۇلار و تارىخىن اصالتىن آپارانلار، اۆزلىرىندەن تارىخ و فلسەھەر ایران باستان قورۇيانلار و نوح طوفانىندان سونرا ایران آپىلا آدلانان گۈزەل فلاتە قاش قوْنۇداراق گۈزۈن چىخاردانلار، جاھلىت عصرىنین عنعنەلەرین و اسطورەلەرین كاشان مخملى توصىيف ائدىب ماراخلانلار، شاهنامەلر ناغىل لارىن باغير لارينا باسانلار و آذرکىوانىن قابىي نىن دىبىن يالىيانلار، بو مجعلو داساتير يارادان، اوستايە قدمت و قداست قايل اولانلار، خلاصە خىال عالمىنده جونز، نامس، ماكس دان تقلیدا آر يا قومى تۈرەدىب ھند و اروپائى دىللىلە اونلارى دانىشدىرەنلار، ائرکەئلى دىشىلى، ال بىئى تاپسىن لار اونادا آيرى جور دون گىتىرىسىن لر بلکمەدە بو قوشماجالارين تارىخي قىيم زامانا قايتىمەلى دير

شەھىر واعظ و ادبىيات ساحھسىنин سماسيي نىن پارلاق اولدوز، حاج سيد حيدر آقا فاطمى راوى ديركى آىه الله حاج ميرزە عبدالله مجتهدى آىه الله حاج آقا مصطفى اوْغلو متوفاتى قمرى عصرىن نابغەسى، محقق، علمىرددە متبحرىدى اوْز يئرىنده نىچە خارجى دىلە مسلط ايدى حضورىنده مطول درسى اوخويانلار دانىدىم، گاھ اوْلاردى تحقيقاتى نىن نتىجەلرinden بىزلىرى فايدالاندىراردى، بىر گون اوشودوم لە مفصل شىرە قايل اولدوكى خلاصە اولونموشۇ بوجوردى بو قوشماجالار هجرى قمرىدە تېرىزىدە گۈي مسجىدىن مؤسىي ابوالمظفر قره قوبۇنلو جهاشاهىن ياسلاماسىندا قوشلوب بىلەلەلى يېڭىكى اوْ عصىرە تازالىقلارى يوْخودو قمرىدە امير اسماعىل سامانىي متوفاتى قمرى عباسى خليفەسى المعتضدە خدمت گوستەرەك اوچون اونون تحرىكى نتىجەسىنده گرگاندا و طبرستاندا عليهينه قيام ائدەن و استقلال بايراغى قالدىران مەممەن زىد علوي داعىي كېير دئوووشونه قوشۇن چىكى مەماربە ميدانىندا داعىي كېير و بىر عەد سادات علويەن قانلارينا بو ياندىلار، بونلارين ياسلاماسىندا بو قوشماجالار قوشلوبولار، ھامىسىن حفظەن اوْخودو بو نىچە بىندەن يادىمدا قالانلار دىلار آتىشتى تىشىدى ووردوم گىلاني گىچدى ايكي خۇرۇز ساۋاشدى بىرىي قانا بولاشدى قان گىچدى چايدا دوشدو چايدان گۇورەرچىن اوچدو گۇورەرچىنى فيلەپلى اوْخور اوْ بىزىم دىلى گۇورەرچىن آلافاختا يواسى قلبى تاختا گۈرۈم اوْنۇ كېم وورسا قان قوسا لاختالاختا آخر بىندى بوجور ايدى ھئوانى گۇئىرسۇنلار شاهىما يېتىرىسىن لر شاهىم شاهان شاهان اىچىنده قىلىنجى قان اىچىنده

بو قوشماجالارين مفصل تفسىرلىرى واركى فعلا بو مقالدا شان قوشلۇمالارينا كفايت اولوندو